

Tekst nadopunjuju brižljivo odabrani faksimili starih i suvremenih genealogija, tabelarnih formulara za upis predaka, sveučilišnih matrikula, minijatura s heraldičkim motivima, izvoda iz matičnih knjiga i slične arhivske građe koja pruža podatke za genealoška istraživanja. Ističe se bakrorez iz 16. st. s prikazom bračnog para Stratzmann sa 38 sinova i 15 kćeri. Djelo završava pregledom stručne bibliografije te adresama važnijih arhiva u obje Njemačke, Austriji, Luxemburgu, Švicarskoj, Poljskoj i SAD. (ANDREJ ČEBOTAREV).

MILAN BUBEN, »HERALDIKA«. Praha 1986. Priručnik obrađuje povijesne uzroke nastanka grbova i razvitak heraldike, heraldičke likove i osnovne pojmove, terminološki rječnik te kazalo osoba i mjesta. Sadrži mnoštvo podataka o češkim, moravskim, šleskim i slovačkim grbovima i povijesnim činjenicama vezanim za spomenute nacionalne heraldike, a ilustriran je ponajviše obiteljskim, gradskim, crkvenim, cehovskim i zemaljskim grbovima navedenog područja. Bubenova »Heraldika« je nastala na supstratu zrelih rezultata višestoljetnog razvitka bogate heraldičke literature, naročito češke i moravske, a odražava visoki stupanj uopćavanja, osobito uočljiv u poglavlju koje od rane gotike do realizma za svako razdoblje napose navodi tipične stilske odrednice. Pregled heraldičke literature čehoslovačkog područja popraćen je kraćim ocjenama. Autor smatra da heraldika nadilazi povijest s obzirom da je očitovanje simbola nadvremensko. Konstatira nagli rast interesa za heraldiku u ČSSR-u te kaže da je tamo najpopularnija heraldika gradova. Buben citira engleskog heraldičara Anthony Wagnera kojemu je heraldika »stenografija povijesti«. Našim heraldičarima može Bubenova studija poslužiti za osvjetljavanje pojedinih aspekata hrvatske heraldike kroz analogije sa češkom i za ukazivanje na teme koje bi i kod nas valjalo istražiti. (ANDERJ ČEBOTAREV).

GRBOVI NAŠE OBALE. IZLOŽBA GLIPTOTEKE JAZU. Zagreb 1985. Djelatnosti koje zahvaćaju u oblast pomoćnih historijskih znanosti u nas su rjeđe — uglavnom, ukoliko nisu vezane uz arhivistiku. Malo, vrlo malo ima objavljenih i stručnih, a još manje znanstvenih tekstova iz heraldike, sfragistike, genealogije, itd. Zbog toga nas neki put zbuni kakva aktivnost do te mjere da je, vlastitim nemarom, jednostavno preskočimo. Čak je i ne registramo — iako je i vrijedna, i zaslužuje da je barem spomenemo ako već i nemamo stručnjaka spremnog da nešto više napiše u obliku stručnog osvrta ili recenzije. Ovaj put se radi o izložbi »Grbovi naše obale«, koje je Gliptoteka JAZU u Zagrebu priredila od 21. 5. do 21. 7. 1985, i o kojoj je ostavljen vidljiv trag u istoimenom katalogu. Katalog je uredila i dala mu tekst Mirjana Sakač, kao što je i autor koncepcije te (uz Zorana Kulundžića) likovne postave. Iako je bila ograničena fundusom Gliptoteke, iz kojeg je odabran materijal, ona i ostali suradnici na oblikovanju izložbe i njezinoga kataloga dali su lijep uvid u svoju povijesnu zbirku, nastalu kopiranjem izvornika na terenu. Tako je prikazano devet grbova iz Senja, 12 iz Raba, 11 iz Paga, 3 iz Zadra, 6 iz Šibenika, 4 iz Trogira, 5 iz Splita, po jedan iz Omiša, Dubrovnika, Zagreba, Perasta, te dva grba nepoznata nalazišta (ukupno je prezentirano 56 tih heraldičkih cjelina). Grbovi su stoljećima bili dio života, posebno gornjih hijerarhijskih struktura feudalnog doba, ali — zanimljivo je — i danas traju u novim uvjetima, dakako, bez prevelikog vezanja za

nekada strogo definirane heraldičke slučajeve koji su bili prešli i u pravila, toliko nužna već u srednjem vijeku, u doba križarskih ratnih okršaja, kada i datira povijesna heraldika. Grbovi prikazani na ovoj izložbi i u ovome katalogu govore da je naš svijet živo pratio razvoj stranih uzora, ali da mu je davao i vlastiti pečat. Šteta je samo da se stručnjaci Gliptoteke nisu mogli i sistematski pozabaviti (financije!) tom više nego zanimljivom temati-kom, te dalje popunjavati već postojeću zbirku, koja bi mogla prerasti u pravoga heraldičkog reprezentanta Hrvatske u ovoj oblasti. No, i ovakav izbor te izložbe s katalogom značajan je događaj, koji će, možda, potaknuti oživljavanje interesa te stvaranje nasljednika jednoga Bartola Zmajića (i njegove »Heraldike« iz 1971). Ohrabrujuća su pojava, međutim, i djela Marka Atlagića, »Grbovi plemstva u Slavoniji 1700—1918« (Čakovec 1982), te Petra Čimbura, »Natjecanje za grb« (Zagreb 1982; usp. »Arhivski vjesnik«, 28/1985, prikaz, str. 211—212). (PETAR STRČIC).

REVOLUCIONARNA OMLADINA U RIJEČKIM »DOMETIMA« (7—9/1986). Riječki časopis »Dometi« (Izdavačkog centra Rijeka) jedan je od najugled-nijih u našoj zemlji. Tu poziciju dobio je vrlo kvalitetnim i znalačkim oda-birom tekstova, uređivačkom politikom osnivača Zvane Črnje, pa njegovih nasljednika (urednika Željka Grpca, dra Nenada Miševića i Srečka Jeluši-ća), koji su stranice časopisa široko otvorili jugoslavenskim i stranim auto-rima. Međutim, u zadnje vrijeme časopis se sadržajno sve više okreće samoj Rijeci, ili pak riječkom području, što ne znači da neke teme koje sada do-nosi nisu i širega značenja. Doduše, to okretanje govori o staroj boljki — da Rijeci nedostaje još jedan časopis, glasilo koje bi više govorilo o samome gradu i u kojem bi više mogli doći do izražaja upravo riječki autori. Na žalost, ugasili su se »Riječka revija«, »Kamov« i »Pomorstvo«, a svi pokušaji unazad dvadeset godina da se takva edicija pokrene — nisu uspijevali. Zbog toga moraju i »Dometi« — jedini časopis ovoga grada i Kvarnerskog primorja te Gorskog kotara na hrvatskom ili srpskom jeziku (na talijan-skom jeziku u Rijeci se štampa »La battana«) — donositi tekstove, ponekad i užega, lokalnoga karaktera, više riječkoga, koji međutim, ne bi baš pri-padali bez obzira na njihov karakter jednom časopisu što želi da bude za-pažen i u drugim sredinama.

Tema trobroja revolucionarna je omladina u širem i užem riječkom kraju. Koliko je ta tema zanimljiva i čitaocima u drugim krajevima naše zemlje gdje je bio — sasvim sigurno — taj pokret isto tako razvijen? Slabo ili nikako, jer takvih ili sličnih sadržaja, dakako, imaju i drugi, pa možda i u bogatijem povijesnom obimu. Međutim, za čitaoce iz ovoga kraja te su teme prvorazrednog karaktera, a s obzirom na to da se radi i o pogranič-nom području u prošlosti — te su teme zanimljive i za historičare Italije. E, to već daje i drugu, znatno širu dimenziju ovoj temi »Dometa«.

Socijalistički i komunistički omladinski pokret u Istri, Kvarnerskom primorju i Gorskog kotaru — na prvi pogled — samo je odraz općenitoga konteksta u kojemu su se odvijali historijski događaji, naročito kada se ima u vidu pogranički karakter toga područja naše zemlje. Međutim, omladina je bila i vrlo aktivan činilac, vrlo često i kreator i nosilac povijesnih zbiva-nja. V. Oštrić, M. Sobolevski, S. Žarić, Z. Pleše, A. Giron, D. Mandić, R. Bu-torović, L. Giuricin i M. Lučić dali su lijep uvid u bogatstvo djelovanja so-cijalističkog (do 1918) pa komunističkoga omladinskog pokreta, koji je —